

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет фінансів і обліку
Кафедра банківського бізнесу

О. В. Дзюблюк, Ю. М. Галіцейська

Методичні вказівки з вивчення дисципліни
«ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА»

для студентів денної форми навчання
галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Тернопіль
2020

Дзюблюк О. В., Галіцейська Ю. М. Методичні вказівки з вивчення дисципліни «Валютна політика». Тернопіль : ЗУНУ, 2020. 30 с.

Методичні вказівки містять повну характеристику змісту дисципліни «Валютна політика», складені у відповідності до навчальної програми курсу, включають рекомендації щодо змістового наповнення дисципліни, тематики практичних занять, виконання самостійної роботи, підбірку тестових завдань для контролю за рівнем знань, ряд задач для практичного закріплення навчального матеріалу дисципліни.

Укладачі: **Дзюблюк Олександр Валерійович**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри банківського бізнесу Західноукраїнського національного університету

Галіцейська Юлія Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент кафедри банківського бізнесу Західноукраїнського національного університету

Відповідальний за випуск: **Дзюблюк Олександр Валерійович**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри банківського бізнесу Західноукраїнського національного університету

Рецензенти: **Іващук Ольга Олегівна**, кандидат економічних наук, доцент кафедри банківського бізнесу Західноукраїнського національного університету

Гнатів Віталій Степанович, начальник Тернопільського відділення №1, ПАТ АКБ «Львів»

Рекомендовано на засіданні кафедри банківського бізнесу ЗУНУ

(Протокол №1 від 17 серпня 2020 р.)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ	8
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	9
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	12
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ.....	13
СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ ТА ТЕСТИ.....	13
ПЕРЕЛІК ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ПИТАНЬ.....	26
ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	27
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	29

ВСТУП

Активний процес інтеграції національної грошової і валютної систем у світове господарство, розвиток ринкових відносин у всіх сферах господарської діяльності, включаючи і зовнішньоекономічні операції, потребує осмислення і оцінки. Функціонування повноцінного валютного ринку в нашій державі та його ефективне регулювання є необхідною умовою існування відкритої ринкової економіки з усіма необхідними засобами стимулювання роботи суб'єктів ринку в зовнішньоекономічній сфері. Важлива роль у цьому процесі належить механізму розробки та ефективної реалізації валютної політики держави, що охоплює усі необхідні інструменти впливу на валютні відносини і є одним із найважливіших елементів у загальній системі заходів щодо підтримання макроекономічної та фінансової стабільності та стимулювання економічного росту.

Метою вивчення дисципліни є фундаментальна підготовка висококваліфікованих фахівців в галузі фінансів, банківської справи та страхування, що мають набути систему спеціальних знань із порядку організації валютних відносин і механізму їх регулювання через реалізацію відповідної політики держави.

В результаті вивчення дисципліни «Валютна політика» студенти мають сформулювати наступні навички та отримати такі результати:

- здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності, зокрема, на основі основних теоретичних концепцій визначати та вміти обґрунтовувати стратегічні напрями монетарного регулювання, а також напрями удосконалення валютної політики;

- відшуковувати, обробляти, систематизувати та аналізувати інформацію, необхідну для вирішення професійних та наукових завдань в сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає самостійний пошук та збір інформації щодо стану валютного ринку країни, дослідження чинників впливу на поточну ситуацію у валютній сфері, пошук та систематизація інформації щодо стану зовнішньої торгівлі та зовнішніх запозичень держави, а також дослідження стану державного боргу та його впливу на сферу валютних відносин;

- вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи та страхування та управляти ними, що передбачає вміння генерувати нові ідеї, а також обирати методи адаптації та напрями використання міжнародних стандартів та нормативів в професійній діяльності з метою удосконалення державної політики монетарного спрямування;

- здійснювати діагностику і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання, що передбачає застосування інтерполяції загального стану економіки, валютного ринку та платіжного балансу країни на становище та подальші перспективи діяльності окремих суб'єктів господарювання;

- застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень. Спираючись на опрацьований масив зібраної та систематизованої інформації щодо стану економіки країни, а також адаптувавши положення та методи дослідження інших наук, вміти запропонувати шляхи розв'язку проблемних аспектів валютної політики держави, діяльності суб'єктів ринку, а також, з низки існуючих варіантів обрати найбільш оптимальний;

- обґрунтувати вибір варіантів управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та оцінювати їх ефективність з урахуванням цілей, наявних обмежень, законодавчих та етичних аспектів;

- презентувати результати власних досліджень зокрема, шляхом підготовки наукових публікацій і виступів на наукових заходах, вміти виокремлювати особистий внесок.

ТЕМАТИЧНИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Економічна сутність та теоретичні засади валютної політики

Тема 1. Організаційні засади валютної політики

Необхідність і суть державної економічної політики. Роль держави у регулюванні економічних процесів. Недоліки ринку і потреби державного втручання в економіку.

Поняття валюти і валютних відносин. характеристика основних функцій валюти. Фактори, що визначають необхідність державного регулювання валютних відносин.

Поняття валютної політики, її стратегічні і тактичні цілі. Характеристика основних елементів валютної політики, вибір її пріоритетів у ринкових умовах.

Інституційні засади реалізації валютної політики. Суб'єкти валютної політики. Резиденти і нерезиденти. Об'єкти валютної політики. Поняття валютного обороту і валютних цінностей. Валютне законодавство.

Поняття валютного регулювання і валютного контролю. Пряме і опосередковане валютне регулювання, його вплив на суб'єктів валютних відносин. Повноваження органів валютного регулювання і валютного контролю в Україні. Валютний ринок як головна сфера валютного регулювання. Основні функції валютного ринку, його суб'єкти і об'єкти. Поняття валютних операцій. Тенденції розвитку валютного ринку і роль валютної політики. Видатки державного бюджету та рівновага валютного ринку.

Механізм проведення валютної політики у ринковій економіці. Характеристика нормативних та регулятивних заходів реалізації валютної політики держави. Поточна валютна політика, її основні цілі та форми реалізації. Довгострокова валютна політика: особливості цільового спрямування та форм реалізації.

Валютна система як основа реалізації валютної політики. Національна валютна система як основа проведення поточної валютної політики: суть та зміст елементів. Міжнародна валютна система як основа проведення довгострокової валютної політики: суть та елементи.

Розвиток міжнародної валютної системи та її вплив на основні завдання і форми реалізації валютної політики.

Тема 2. Центральний банк у механізмі реалізації валютної політики

Центральний банк як головний орган валютного регулювання у ринковій системі господарювання. Суть і функції центрального банку в ринковій економіці.

Взаємозв'язок валютної і грошово-кредитної політики центрального банку. основні спільні риси валютної і грошово-кредитної політики центрального банку. Класифікація основних цілей грошово-кредитної і валютної політики центрального банку. Кінцеві і проміжні цілі грошово-кредитної політики, її основні типи. Рестрикційна та експансіоністська грошово-кредитна політика.

Повноваження центрального банку як органу реалізації валютної політики. Організаційні засади, що визначають можливості центрального банку з проведення валютної політики. Повноваження Національного банку України у сфері валютного регулювання згідно чинного законодавства.

Поняття інструментів валютної політики. Характеристика основних принципів застосування інструментів валютної політики. Класифікація інструментів реалізації валютної політики.

Характеристика загальних інструментів реалізації валютної політики центрального банку. Дисконтна політика (політика облікової ставки), внутрішньо - та зовнішньоекономічні наслідки її реалізації. Політика обов'язкових резервів, її вплив на валютну сферу та граничні межі ефективності. Мінімальні обов'язкові резерви

Національного банку України. Політика відкритого ринку, її основні елементи та роль у регулюванні валютних відносин.

Спеціальні інструменти валютної політики: характеристика основних видів та об'єктів їхнього впливу. Поняття девізної політики. Механізм проведення валютних інтервенцій центрального банку. Стерилізовані і нестерилізовані інтервенції. Диверсифікація офіційних валютних резервів як спеціальний інструмент проведення валютної політики. Регулювання режиму валютного курсу. Девальвації і ревальвації національної валюти, їх наслідки для зовнішньоекономічної діяльності та внутрішнього грошового обігу. Валютні обмеження як адміністративні важелі реалізації валютної політики.

Теоретичні засади вибору стратегії валютної політики: кейнсіанський і монетаристський підходи. Реалізація валютної політики у відповідності із передавальними механізмами монетарного регулювання у кейнсіанській і монетаристській теоріях. Механізм таргетування грошової маси, інфляції та валютного курсу.

Валютна політика Національного банку України: характеристика основних етапів реалізації в умовах становлення ринкових відносин. Регламентация валютного ринку та регулювання валютних операцій центральних органів державного управління, регіональних та місцевих органів державного управління, господарюючих суб'єктів і фізичних осіб.

Змістовий модуль 2. Елементи валютної політики та їх ефективність

Тема 3. Валютно-курсова політика

Економічна суть обмінного курсу та характеристика його основних видів. Види валютних котирувань. Необхідність визначення обмінного курсу у зовнішньоекономічних відносинах. Суть номінального і реального валютного курсу.

Поняття валютно-курсової політики як основи валютної політики держави. Чинники, що визначають необхідність проведення політики обмінного курсу. Елементи стратегії валютно-курсової політики. Монетний паритет і паритет купівельної спроможності. Зміст основних факторів, що впливають на величину валютного курсу. Кон'юнктурні та структурні фактори впливу на обмінний курс, можливості їх оцінки для розробки стратегії валютної політики. Вплив валютно-курсової політики на державний борг.

Форми реалізації валютно-курсової політики. Поняття режиму валютного курсу. Характеристика основних режимів курсоутворення. Фіксований і плаваючий валютні курси, їх переваги та недоліки. Режим множинності валютних курсів. Критерії для вибору оптимального режиму валютного курсу.

Прогнозування обмінного курсу в системі заходів валютної політики: необхідність та основні форми. Технічні та експертні методи оцінки.

Визначення умов конвертованості національної валюти як необхідний елемент валютно-курсової політики. Вільно конвертовані, частково конвертовані і неконвертовані валюти. Конвертованість за поточними і капітальними операціями. Економічні умови запровадження конвертованості національної валюти.

Основні теоретичні концепції регулювання обмінного курсу. Теорія паритету купівельної спроможності. Теорія паритету процентних ставок. Теорія платіжного балансу.

Валютно-курсова політика Національного банку України: генезис основних підходів за період становлення ринкових відносин. Умови використання основних видів обмінних курсів в Україні: плаваючого, фіксованого, керованого плаваючого.

Тема 4. Валютна політика і платіжний баланс країни

Поняття і необхідність складання платіжного балансу. Розрахунковий баланс.

Структура платіжного балансу і рівновага економічної системи. Основні засади формування структури платіжного балансу. Рахунок поточних операцій. Баланс товарів і послуг. Рахунок операцій з капіталом. Фінансовий рахунок.

Принципи складання платіжного балансу. Платіжний баланс та роль країни у світовій економіці і міжнародному розподілі праці. Основні засади реалізації принципу подвійного запису при складанні платіжного балансу. Особливості відображення притоку і відтоку валютних коштів згідно статей платіжного балансу країни.

Сальдо платіжного балансу як мета валютної політики. Регулювання платіжного балансу як основний об'єкт валютної політики держави. Поняття активного і пасивного сальдо платіжного балансу. Причини виникнення дефіциту платіжного балансу. Порядок визначення сальдо за поточним рахунком і рахунком операцій з капіталом і фінансових операцій. Основні і балансуєчі статті платіжного балансу. Тимчасові й остаточні методи фінансування сальдо платіжного балансу. Дефіцит державного бюджету та його вплив на зведене сальдо платіжного балансу.

Вплив валютної політики на стан платіжного балансу. Спрямованість валютної політики при активному сальдо платіжного балансу і при наявності дефіциту. Економічні та адміністративні важелі впливу валютної політики на стан платіжного балансу країни. Девальвація і ревальвація. Дисконтна і дефляційна політика. Валютні обмеження. Девізна політика і використання офіційних золотовалютних резервів. Спеціальні засоби державного впливу на платіжний баланс.

Характеристика основних факторів, що впливають на стан платіжного балансу країни, необхідність їх врахування при розробці валютної політики. Внутрішні і зовнішні фактори впливу на стан платіжного балансу країни. Вплив державного боргу та зовнішніх запозичень на стан платіжного балансу країни.

Політика обмінного курсу і рівновага платіжного балансу. Режим вільного плавання валютного курсу і умови автоматичного встановлення рівноваги платіжного балансу. Режим фіксованого валютного курсу і використання офіційних валютних резервів для забезпечення зовнішньоекономічної рівноваги.

Особливості побудови платіжного балансу України. Нейтральна та аналітична форма представлення платіжного балансу. Вплив валютної політики на платіжний баланс в перехідній економіці.

Тема 5. Формування золотовалютних резервів як елемент валютної політики

Поняття, необхідність та основні цілі формування офіційних золотовалютних резервів країни. Фактори, що впливають на величину і динаміку офіційних золотовалютних резервів.

Функції, склад і структура офіційних золотовалютних резервів. Запаси золота. Резервна позиція в Міжнародному валютному фонді. Спеціальні права запозичення. Валютні цінності, їх види у складі офіційних золотовалютних резервів країни.

Вплив золотовалютних резервів на стан грошового обігу і динаміку грошової маси. Особливості операцій центрального банку на внутрішньому валютному ринку країни.

Механізм управління офіційними золотовалютними резервами. Цілі процесу управління офіційними золотовалютними резервами. Показники для оцінки оптимальної величини резервів. Якісні і кількісні параметри резервів. Способи використання офіційних золотовалютних резервів.

Світові резервні валюти. Умови віднесення валюти до резервної. Особливості конкуренції долара США і євро як резервних валют.

Роль золота в офіційних валютних резервах. Напрями використання золотих запасів центральними банками.

Державний борг та його вплив на стан золотовалютних резервів країни.

Офіційні золотовалютні резерви Національного банку України: склад, структура, динаміка та особливості формування і використання.

Тема 6. Політика валютних обмежень

Сутність, цілі і елементи політики валютних обмежень. Основні принципи реалізації політики валютних обмежень. Функції політики валютних обмежень. Характеристика напрямів валютних обмежень в залежності від сфер діяльності резидентів і нерезидентів.

Форми реалізації політики валютних обмежень. Валютні обмеження за поточними операціями. Валютні обмеження за операціями з капіталом і фінансовими операціями. Поняття, завдання і форми валютних обмежень як основного елемента валютної політики в Україні.

Регулювання валютних операцій банків. Лімітування відкритої валютної позиції банків.

Регламентация міжбанківського валютного ринку в Україні. Основні види операцій на міжбанківському валютному ринку. Визначення структури валютного ринку. Встановлення порядку і умов торгівлі іноземною валютою.

Регламентация ринку банківських металів. Визначення переліку операцій з банківськими металами, обмеження кола учасників ринку, встановлення умов і порядку реалізації відповідних угод.

Валютний контроль, порядок і умови його здійснення. Характеристика основних завдань валютного контролю та напрямів його здійснення.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ

денна форма навчання

	Кількість годин				
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Економічна сутність та теоретичні основи валютної політики					
Тема 1. Організаційні засади валютної політики	5	3	17	0,5	-
Тема 2. Центральний банк у механізмі реалізації валютної політики	5	3	16	1	-
Тестування					2
Змістовий модуль 2. Елементи валютної політики та їх ефективність					
Тема 3. Валютно-курсова політика	5	2	17	1	-
Тема 4. Валютна політика і платіжний баланс країни	5	3	17	1	-
Модуль					2
Тема 5. Формування золотовалютних резервів як елемент валютної політики	5	2	17	1	-
Тема 6. Політика валютних обмежень	5	2	16	0,5	-
Модуль					2
Тренінг			4		
Разом 150	30	15	100	5	

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.

Якісне засвоєння знань з дисципліни «Валютна політика» передбачає відвідування і активну участь студентів у проведенні семінарських занять. Це форма навчального заняття, на якій організовується дискусія навколо попередньо визначених тем. Заняття проводиться в аудиторії або в навчальному кабінеті з однією академічною групою. Участь студентів у семінарських заняттях враховується при виставленні підсумкової оцінки з відповідної навчальної дисципліни.

Семінарські (практичні) заняття сприяють поглибленню та деталізації матеріалу, який вивчався на лекції чи самостійно, а також відбувається контроль викладача за знаннями групи та з'ясування рівня навчальної діяльності студента.

При викладанні дисципліни «Валютна політика» використовуються такі форми семінарських занять: 1) семінари з теоретичної частини дисципліни; 2) практично - семінарські заняття.

Семінари сприяють розвитку творчої самостійності студентів, поглиблюють їх інтерес до науки і наукових досліджень, розвивають культуру мови, вміння та навички публічного виступу, участі в дискусії.

Практичне заняття 1: 3 год.

Тема: Організаційні засади валютної політики

Мета: вивчити теоретичні основи формування валютної політики

Питання для обговорення:

1. Необхідність державної економічної політики.
2. Роль держави у регулюванні економічних процесів.
3. Основні недоліки ринку та необхідність державного втручання в економіку.
4. Поняття валюти та валютних відносин. Характеристика основних функцій валюти.
5. Характеристика факторів, що визначають необхідність державного регулювання валютних відносин.
6. Поняття валютної політики, її стратегічні та тактичні цілі.
7. Характеристика основних елементів валютної політики, вибір її пріоритетів у ринкових умовах.
8. Інституційні засади реалізації валютної політики.
9. Характеристика центральних органів державного управління та їх роль у реалізації валютної політики.
10. Характеристика суб'єктів та об'єктів валютної політики.
11. Характеристика валютного ринку як головної сфери валютного регулювання. Його основні функції, суб'єкти і об'єкти.
12. Поняття валютних операцій.
13. Основні тенденції розвитку валютного ринку і роль валюти.
14. Механізм проведення валютної політики у ринковій економіці.
15. Характеристика нормативних та регулятивних заходів реалізації валютної політики держави.
16. Поточна валютна політика, її основні цілі та форми реалізації.
17. Довгострокова валютна політика: особливості цільового спрямування та форм реалізації.
18. Валютна система як основа реалізації валютної політики.
19. Національна валютна система як основа проведення поточної валютної політики: суть та зміст елементів.
20. Міжнародна валютна система як основа проведення довгострокової валютної політики: суть та елементи.

Література: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,19,28,31, 32.

Практичне заняття 2: 3 год.

Тема: Центральний банк у механізмі реалізації валютної політики

Мета: вивчити повноваження та діяльність центрального банку як головного органу валютного регулювання

Питання для обговорення:

1. Центральний банк як головний орган валютного регулювання у ринковій системі господарювання.
2. Суть і функції центрального банку в ринковій економіці.
3. Взаємозв'язок валютної і грошово-кредитної політики центрального банку, їх спільні та відмінні риси.
4. Характеристика цілей та типів грошово-кредитної політики центрального банку.
5. Повноваження центрального банку як органу реалізації валютної політики.
6. Організаційні засади, що визначають можливості центрального банку з проведення валютної політики.
7. Повноваження Національного банку України у сфері валютного регулювання згідно чинного законодавства.
8. Характеристика загальних інструментів реалізації валютної політики центрального банку.
9. Спеціальні інструменти валютної політики: характеристика основних видів та об'єктів їхнього впливу.
10. Теоретичні засади вибору стратегії валютної політики.
11. Валютна політика Національного банку України: характеристика основних етапів реалізації в умовах становлення ринкових відносин.

Література: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14,16,21,25,27,28,29,30,31, 32

Практичне заняття 3: 2 год.

Тема: Валютно-курсова політика

Мета: вивчити суть та необхідність провадження валютно-курсової політики

Питання для обговорення:

1. Економічна суть обмінного курсу та характеристика його основних видів. Види валютних котирувань
2. Необхідність визначення обмінного курсу у зовнішньоекономічних відносинах.
3. Поняття валютно-курсової політики як основи валютної політики держави
4. Характеристика чинників. Що визначають необхідність проведення політики обмінного курсу
5. Елементи стратегії валютно-курсової політики..
6. Зміст основних факторів, що впливають на величину валютного курсу. Кон'юнктурні та структурні фактори впливу на обмінний курс.
7. Форми реалізації валютно-курсової політики: характеристика основних режимів курсоутворення.
8. Прогнозування обмінного курсу в системі заходів валютної політики: необхідність та основні форми.
9. Видатки державного бюджету та рівновага валютного ринку.
10. Визначення умов конвертованості національної валюти як необхідний елемент валютно-курсової політики.
11. Основні теоретичні концепції регулювання обмінного курсу.
12. Валютно-курсова політика Національного банку України: генезис основних підходів за період становлення ринкових відносин.
13. Вплив валютно-курсової політики на державний борг країни.
14. Регламентація валютного ринку та регулювання валютних операцій центральних органів державного управління, регіональних та місцевих органів державного управління, господарюючих суб'єктів і фізичних осіб.

Література: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,20,21,25,26,27,30,31,32

Практичне заняття 4: 3 год.

Тема: Валютна політика і платіжний баланс країни

Мета: вивчити поняття і структуру платіжного балансу та вплив валютної політики на стан платіжного балансу країни

Питання для обговорення:

1. Поняття і необхідність складання платіжного балансу.
2. Структура платіжного балансу.
3. Принципи формування платіжного балансу.
4. Сальдо платіжного балансу як мета валютної політики.
2. Фактори, що впливають на платіжний баланс країни.
3. Дефіцит державного бюджету та його вплив на зведене сальдо платіжного балансу.
4. Вплив державного боргу та зовнішніх запозичень на стан платіжного балансу країни.
5. Вплив валютної політики на стан платіжного балансу.
6. Політика обмінного курсу і рівновага платіжного балансу.
7. Особливості платіжного балансу України.

Література: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,15;17,18,25,27,30,31

Практичне заняття 5: 2 год.

Тема: Формування золотовалютних резервів як елемент валютної політики

Мета: вивчити поняття золотовалютних резервів, визначити необхідність формування та механізм управління

Питання для обговорення:

1. Поняття і необхідність формування офіційних золотовалютних резервів.
2. Структура офіційних золотовалютних резервів.
3. Вплив золотовалютних резервів на стан грошового обігу і динаміку грошової маси.
4. Державний борг та його вплив на стан золотовалютних резервів країни.
5. Механізм управління золотовалютними резервами центральним банком.
6. Характеристика світових резервних валют. Умови віднесення валюти до резервної.
7. Роль золота в офіційних валютних резервах.
8. Склад, структура, динаміка та особливості формування і використання офіційних золотовалютних резервів Національного банку України.

Література: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,24,27,30,31

Практичне заняття 6: 2 год.

Тема: Політика валютних обмежень

Мета: вивчити поняття політики валютних обмежень, її основні цілі та форми реалізації

Питання для обговорення:

1. Політика валютних обмежень: сутність, цілі, елементи.
2. Характеристика форм реалізації політики валютних обмежень
3. Механізм регулювання валютних операцій банків.
4. Регламентація міжбанківського валютного ринку в Україні.
5. Характеристика основних видів операцій на міжбанківському валютному ринку.
6. Умови та порядок торгівлі іноземною валютою.
7. Регламентація ринку банківських металів.
8. Валютний контроль та умови і порядок його здійснення.

Література: 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,18,27,31

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота студентів відбувається поза межами аудиторії та представляється на розгляд викладача прилюдно (студенти академічної групи) у вигляді наукового есе або реферату обсягом 8-12 сторінок друкованого тексту. Захист і демонстрація результатів дослідження супроводжується презентацією. Виконання самостійного дослідження є необхідною умовою допуску студентів до виконання ректорської контрольної роботи, а відтак займає важливе місце в контрольному оцінюванні знань студентів.

- 1 Курсова політика НБУ останніх років та оцінка її ефективності.
- 2 Діяльність НБУ на валютному ринку.
- 3 Валютне регулювання на міжнародному рівні: ефективність та проблеми здійснення.
- 4 Проблеми лібералізації валютного контролю.
- 5 Роль центральних банків на ринку золота.
- 6 Повноваження НБУ в сфері валютного контролю.
- 7 Відплив капіталу з країни: причини та шляхи подолання.
- 8 Особливості проведення валютної політики в ринковій економіці.
- 9 Перспективи євро у міжнародній валютній системі.
- 10 Роль золота у структурі офіційних валютних резервів і у міжнародній валютній системі.
- 11 Особливості інтеграційних процесів в Україні. (інтеграція в ЄС).
- 12 Валютна політика і світові фінансові кризи.
- 13 Основні фактори, що впливають на величину валютного курсу. (кон'юнктурні, структурні фактори).
- 14 Проблеми конвертованості національної валюти України.
- 15 Валютно-курсова політика НБУ: генезис основних підходів за період становлення ринкових відносин.
- 16 Особливості співробітництва України з міжнародними валютно-кредитними організаціями.
- 17 Роль політики валютних обмежень в умовах розвинутого ринку.
- 18 Роль та місце валютного контролю в трансформаційній економіці.
- 19 Організація кредитних операцій, що здійснюються комерційними банками України в іноземній валюті: проблеми і перспективи.
- 20 Регламентація міжбанківського валютного ринку в Україні.
- 21 Проблеми забезпечення стабільності валютного ринку в Україні.
- 22 Прогнозування обмінного курсу в системі заходів валютної політики: необхідність та основні форми.
- 23 Фактори, що впливають на платіжний баланс країни, їх характеристика.
- 24 Публічні фінанси в системі реалізації валютної політики держави

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГУ

Тематика: Сутність валютної політики, її основні елементи та механізм реалізації

Порядок проведення:

1. Провести аналіз сутності валютної політики, розкрити зміст її основних елементів та завдань. Розкрити повноваження центрального банку. Як головного органу реалізації валютної політики держави.
2. Здійснити аналіз нормативно-правової бази України щодо сфери валютних відносин, оцінити її ефективність та доцільність в сучасних умовах.
3. Проаналізувати діяльність центральних та місцевих органів державної влади щодо сфери валютних відносин і визначити їх вплив на валютний ринок країни.
4. Проаналізувати сучасні тенденції валютного ринку, визначити причини виникнення проблем на валютному ринку країни та спрогнозувати розвиток подій на рік у разі: а) стрімкого розвитку економіки; б) погіршення стану економіки країни; в) за умов збереження сучасного стану економіки.
5. На основі вивчення офіційних статистичних даних провести роботу у групах на теми:
 - 1) «Аналітична оцінка сучасного стану платіжного балансу України: проблеми та шляхи їх подолання»;
 - 2) «Застосування валютних обмежень в Україні: сучасний стан та доцільність»;
 - 3) «Особливості структури офіційних золотовалютних резервів Національного банку України, динаміка та вплив на стан грошового обігу країни»;
 - 4) «Публічні фінанси в системі заходів валютної політики».

Результати тренінгу представляються у вигляді короткої доповіді із відповідними розрахунками, графіками, власними висновками і рекомендаціями щодо підвищення ефективності валютної політики держави.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ ТА ТЕСТИ

1. Пряме котирування Бостон на Лондон 17 лютого 2019 року становило:
 - по курсу покупця: 1 фунт стерлінгів = 1,6348 долара США
 - по курсу продавця: 1 фунт стерлінгів = 1,6378 долара США.
 Визначити прибуток американського банку (маржу) за 1 реалізований англійський фунт стерлінгів. Відповідь обґрунтувати.

2. Резерви комерційних банків складають 1 млн. Депозити становлять 4 млн. норма обов'язкових резервів складає 27%. Якщо центральний банк знизить норму резервування валютних коштів до 20%, на яку максимальну величину може збільшитися пропозиція грошей в межах банківської системи і як це вплине на валютний курс? Відповідь обґрунтувати.

3. Швейцарський банк дає наступні котирування:
 - долар США / євро – 1,8183-1,8193;
 - долар США / швейцарський франк – 1,6627 – 1,6637.
 Визначити крос-курс євро до швейцарського франка, за умов купівлі євро за швейцарські франки.

4. Сума невиконаних контрактів по експорту зі США у Великобританію становить 60 млн. фунтів стерлінгів, а сума невиконаних контрактів по імпорту з Великобританії – 70 млн. фунтів стерлінгів. Курс фунта стерлінгів офіційно знизився від 2,8 до 2,4 долара США.

Визначити розмір девальвації фунтів стерлінгів.

5. Сума невиконаних контрактів по експорту російської нафти в Україну становить 50 млн. грн..., а сума невиконаних контрактів по імпорту з України продуктів – 7 млн. грн... Українська гривня девальвувала відносно долара США від 24,77 до 26,00, а російський рубль – від 29 до 38. Визначити втрати російської експортної нафти та українських експортних продуктів. Зробити висновки.

6. Пряме котирування Нью-Йорк на Лондон 8 лютого 2018 року становило:

- по курсу покупця: 1 фунт стерлінгів = 1,7787 долара США;

- по курсу продавця: 1 фунт стерлінгів = 1,7797 долара США.

Визначити прибуток американського банку (маржу) за 1 реалізований фунт стерлінгів.

7. Сума невиконаних контрактів по експорту зі США у Великобританію становить 100 млн. фунтів стерлінгів, а сума невиконаних контрактів по імпорту з Великобританії – 80 млн. фунтів стерлінгів. Курс фунта стерлінгів офіційно знизився від 2,39 до 2,02 долара США.

Визначити розмір девальвацій фунтів стерлінгів. Зробити висновки.

8. Доларове котирування для покупця і продавця характеризується такими даними:

- долар США до швейцарського франка = 1,2767.....1,2777;

- долар США до гривні = 26,8787.....26,8797.

Визначити серед крос-курсу української гривні до швейцарського франка для продавця.

Змістовий модуль 1. Економічна сутність та теоретичні засади валютної політики

Завдання 1. Грошова одиниця даної країни, а також кредитні та платіжні інструменти (чеки, акредитиви), що вираженні у цій одиниці і використовуються у міжнародних розрахунках – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) валютні цінності;
- б) валютні відносини;
- в) валюта;
- г) валютний оборот;
- д) суб'єкти валютної політики;
- е) об'єкти валютної політики.

Завдання 2. Іноземна валюта – це (виберіть правильні варіанти відповіді):

- а) золото і метали іридієво-платинової групи;
- б) іноземні грошові знаки, що є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави;
- в) кошти у грошових одиницях іноземних держав, що перебувають на банківських рахунках;
- г) платіжні документи, виражені в іноземній валюті.

Завдання 3. Сукупність здійснюваних державою заходів, спрямованих на регулювання економічних процесів – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) валютна політика;
- б) державна економічна політика;
- в) зовнішньоекономічна політика;
- г) міжнародні економічні відносини;
- д) валютне регулювання.

Завдання 4. Що з перерахованого нижче є стратегічними цілями валютної політики:

- а) забезпечення стійкого економічного росту;
- б) оперативне регулювання платіжного балансу країни;
- в) підтримання низьких темпів інфляції;
- г) регулювання операцій господарюючих суб'єктів на валютному ринку задля недопущення спекулятивного тиску і фінансових криз;
- д) обмеження рівня безробіття;
- е) підтримання рівноваги платіжного балансу;
- є) забезпечення стійкості національної валюти;
- ж) організація контролю за операціями, пов'язаними із рухом іноземного капіталу;
- з) стимулювання експортного потенціалу країни;
- и) формування сприятливого правового поля для зовнішньоекономічної діяльності;
- і) забезпечення макроекономічної рівноваги;
- ї) створення умов для стимулювання зовнішньоекономічних операцій.

Завдання 5. Що з перерахованого нижче є тактичними цілями валютної політики:

- а) забезпечення стійкого економічного росту;
- б) оперативне регулювання платіжного балансу країни;
- в) підтримання низьких темпів інфляції;
- г) регулювання операцій господарюючих суб'єктів на валютному ринку задля недопущення спекулятивного тиску і фінансових криз;
- д) обмеження рівня безробіття;
- е) підтримання рівноваги платіжного балансу;
- є) забезпечення стійкості національної валюти;
- ж) організація контролю за операціями, пов'язаними із рухом іноземного капіталу;
- з) стимулювання експортного потенціалу країни;
- и) формування сприятливого правового поля для зовнішньоекономічної діяльності;
- і) забезпечення макроекономічної рівноваги;
- ї) створення умов для стимулювання зовнішньоекономічних операцій.

Завдання 6. Що з перерахованого нижче є елементами валютної політики (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) регулювання валютного курсу;
- б) валютні інтервенції;
- в) управління платіжним балансом країни;
- г) валютні обмеження, тобто регламентація валютних операцій;
- д) дисконтна політика;
- е) управління офіційними золотовалютними резервами країни;
- є) суб'єкти валютної політики;
- ж) міжнародне співробітництво у сфері валютних відносин;
- з) об'єкти валютної політики;
- и) валютний оборот.

Завдання 7. Учасники економічних процесів, які реалізують державний вплив на валютні відносини, а також ті економічні агенти, на діяльність яких поширюється даний вплив – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) об'єкти валютної політики;
- в) суб'єкти валютної політики;
- г) елементи валютної політики;
- д) інструменти валютної політики;
- е) інститути валютної політики.

Завдання 8. Основними цілями поточної валютної політики є (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) підтримання рівноваги платіжного балансу;
- б) поглиблення міжнародного економічного співробітництва;
- в) створення сприятливих умов для зовнішньоекономічної діяльності;
- г) уникнення чи ефективного подолання наслідків валютних криз.

Завдання 9. Основними цілями довгострокової валютної політики є (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) підтримання рівноваги платіжного балансу;
- б) поглиблення міжнародного економічного співробітництва;
- в) створення сприятливих умов для зовнішньоекономічної діяльності;
- г) уникнення чи ефективного подолання наслідків валютних криз.

Завдання 10. Що з перерахованого нижче є елементами міжнародної валютної системи (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) національна валюта;
- б) умови конвертування національної валюти;
- в) міжнародні платіжні засоби (долар, SDR, євро);
- г) режим курсу національної валюти;
- д) валютні обмеження;
- е) режим взаємної конвертованості валют;
- є) регламентація режимів валютних курсів;
- ж) регламентація міжнародних розрахунків;
- з) міждержавне регулювання валютних обмежень;
- и) уніфікація форм міжнародних розрахунків та правил використання міжнародних платіжних засобів;
- і) умови функціонування національних ринків валют і золота;
- ї) режим світових ринків валют і золота;
- й) національні органи, що регулюють валютні відносини в країні.
- к) інститути, що здійснюють міждержавне валютне регулювання (МВФ і Світовий банк).

Завдання 11. Сукупність заходів щодо практичної реалізації центральним банком державної валютної політики через вплив на усі валютні операції, що здійснюються на території країни – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) інструменти валютної політики;
- б) загальні інструменти валютної політики;
- в) спеціальні інструменти валютної політики;
- г) валютне регулювання;
- д) валютний ринок;
- е) девізна політика;
- є) валютні обмеження.

Завдання 12. Що з перерахованого нижче є кінцевими (стратегічними) цілями грошово-кредитної політики (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) стимулювання економічного росту;
- б) обсяг грошової маси в обігу;

- в) підтримання високої зайнятості;
- г) забезпечення стабільності цін (низькі темпи інфляції);
- д) рівень процентних ставок на ринку;
- е) валютний курс;
- є) забезпечення рівноваги платіжного балансу.

Завдання 13. Що з перерахованого нижче є проміжними (тактичними) цілями грошово-кредитної політики (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) стимулювання економічного росту;
- б) обсяг грошової маси в обігу;
- в) підтримання високої зайнятості;
- г) забезпечення стабільності цін (низькі темпи інфляції);
- д) рівень процентних ставок на ринку;
- е) валютний курс;
- є) забезпечення рівноваги платіжного балансу.

Завдання 14. Політика, спрямована на обмеження грошової маси і ріст курсу національної валюти – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) валютна політика;
- б) монетарна політика;
- в) рестрикційна політика;
- г) експансіоністська політика;
- д) валютно-курсова політика;
- е) девізна політика;
- є) дисконтна політика;
- ж) політика обов'язкових резервів.

Завдання 15. Політика, спрямована на збільшення маси грошей в обігу і зниження обмінного курсу національної валюти – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) валютна політика;
- б) монетарна політика;
- в) рестрикційна політика;
- г) експансіоністська політика;
- д) валютно-курсова політика;
- е) девізна політика;
- є) дисконтна політика;
- ж) політика обов'язкових резервів.

Завдання 16. Що з перерахованого нижче є загальними інструментами валютної політики (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) девізна політика;
- б) дисконтна політика;
- в) диверсифікація валютних резервів;
- г) управління режимом валютного курсу;
- д) політика обов'язкових резервів;
- е) девальвації і ревальвації;
- є) подвійний валютний ринок;
- ж) політика відкритого ринку;
- з) валютні обмеження;
- и) валютні інтервенції.

Завдання 17. Що з перерахованого нижче є спеціальними інструментами валютної політики (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) девізна політика;

- б) дисконтна політика;
- в) диверсифікація валютних резервів;
- г) управління режимом валютного курсу;
- д) політика обов'язкових резервів;
- е) девальвації і ревальвації;
- є) подвійний валютний ринок;
- ж) політика відкритого ринку;
- з) валютні обмеження;
- и) валютні інтервенції.

Завдання 18. Інструмент монетарного регулювання економіки, суть якого полягає у встановленні для комерційних банків мінімальної обов'язкової норми ресурсів у процентному відношенні від величини залучених пасивів – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) девальвації і ревальвації;
- б) дисконтна політика;
- в) управління режимом валютного курсу;
- г) політика обов'язкових резервів;
- д) диверсифікація валютних резервів;
- е) подвійний валютний ринок;
- є) політика відкритого ринку;
- ж) девізна політика;
- з) валютні обмеження;
- и) валютні інтервенції.

Завдання 19. Пряме втручання центрального банку в операції на валютному ринку з метою регулювання курсу національної валюти – (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) девальвації і ревальвації;
- б) дисконтна політика;
- в) управління режимом валютного курсу;
- г) політика обов'язкових резервів;
- д) диверсифікація валютних резервів;
- е) подвійний валютний ринок;
- є) політика відкритого ринку;
- ж) девізна політика;
- з) валютні обмеження;
- и) валютні інтервенції.

Завдання 20. Які існують основні різновиди режиму валютного курсу (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) фінансовий;
- б) плаваючий;
- в) ринковий;
- г) фіксований;
- д) номінальний;
- е) реальний;
- є) курс купівлі;
- ж) курс продажу.

Завдання 21. Положенням якої з наведених нижче теорій є необхідність активного державного регулювання платіжного балансу країни (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) теорія фінансової глобалізації;
- б) теорія відкритої економіки;

- в) кейнсіанська теорія;
- г) монетаристська теорія.

Завдання 22. Яка з наведених нижче теорій передбачає систему регулювання міжнародних фінансових ринків, за якої валютні політики країн підпорядковуються єдиним міжнародним фінансовим стандартам і правилам гри (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) теорія фінансової глобалізації;
- б) теорія відкритої економіки;
- в) кейнсіанська теорія;
- г) монетаристська теорія.

Завдання 23. Девізну політику на внутрішньому валютному ринку країни можуть проводити (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) центральний банк;
- б) міжбанківська валютна біржа;
- в) міністерство фінансів;
- г) комерційні банки;
- д) господарюючі суб'єкти – резиденти.

Завдання 24. Якщо центральний банк проводить девальвацію національної валюти стосовно іноземних валют, то (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) вітчизняні товари за кордоном коштуватимуть дорожче, а імпортні товари дешевше;
- б) вітчизняні товари на зовнішніх ринках коштуватимуть дешевше, а імпортна продукція дорожче;
- в) ціни на експорт і імпорт не зміняться.

Змістовий модуль 2. Елементи валютної політики та їх ефективність

Завдання 1. Валютна політика держави, спрямована на визначення порядку встановлення та особливостей регулювання курсу національної валюти стосовно валют інших країн – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) монетарна політика;
- б) рестрикційна політика;
- в) експансіоністська політика;
- г) валютно-курсова політика;
- д) девізна політика;
- е) дисконтна політика;
- є) політика обов'язкових резервів.

Завдання 2. Вартість грошової одиниці однієї країни, виражена у валюті іншої країни, групі валют або міжнародних грошових одиницях – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) валютний курс;
- б) паритет купівельної спроможності;
- в) монетний паритет;
- г) котирування;
- д) фіксинг;
- е) режим валютного курсу;
- є) конвертованість.

Завдання 3. Граничні межі відхилень курсів валют від монетного паритету, що визначаються величиною витрат на транспортування золота з однієї країни в іншу – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) валютний курс;
- б) паритет купівельної спроможності;
- в) монетний паритет;
- г) котирування;
- д) фіксинг;
- е) режим валютного курсу;
- є) конвертованість;
- ж) золоті точки.

Завдання 4. Співвідношення між двома або кількома валютами за їх купівельною спроможністю відносно певного набору товарів і послуг – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) валютний курс;
- б) паритет купівельної спроможності;
- в) монетний паритет;
- г) котирування;
- д) фіксинг;
- е) режим валютного курсу;
- є) конвертованість;
- ж) золоті точки.

Завдання 5. Вираження одиниці іноземної валюти у певній кількості національної – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) паритет купівельної спроможності;
- б) монетний паритет;
- в) котирування;
- г) пряме котирування;
- д) фіксинг;
- е) режим валютного курсу;
- є) конвертованість;
- ж) зворотне котирування.

Завдання 6. Прирівнювання одиниці національної валюти до певної кількості іноземної – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) паритет купівельної спроможності;
- б) монетний паритет;
- в) котирування;
- г) пряме котирування;
- д) фіксинг;
- е) режим валютного курсу;
- є) конвертованість;
- ж) зворотне котирування.

Завдання 7. Визначення і реєстрація міжбанківського обмінного курсу шляхом послідовного порівняння попиту і пропозиції за кожною валютою – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) паритет купівельної спроможності;
- б) монетний паритет;
- в) котирування;
- г) пряме котирування;
- д) фіксинг;

- е) режим валютного курсу;
- є) конвертованість;
- ж) зворотне котирування.

Завдання 8. Що з перерахованого нижче є структурними факторами впливу на динаміку обмінного курсу (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) темпи інфляції в країні;
- б) рівень відсоткових ставок;
- в) зміна представницької влади;
- г) стан платіжного балансу країни;
- д) політичні рішення, що позначаються на грошовій системі;
- е) державне регулювання обмінного курсу;
- є) спекулятивні потоки капіталів;
- ж) участь у воєнних діях;
- з) нестабільність законодавчої бази;
- и) поширення інформації, що викликає надмірний азіотаж на валютному ринку;
- і) рівень розвитку національної економіки і динаміка ВВП.

Завдання 9. Визначення обмінного курсу, при якому встановлюється коридор коливань національної валюти відносно іноземної – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) вільне плавання;
- б) обмежене плавання;
- в) колективне плавання;
- г) кероване плавання.

Завдання 10. Режим управління курсом, що полягає у цілеспрямованій зміні вартості національної валюти за активного втручання центрального банку – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) вільне плавання;
- б) обмежене плавання;
- в) колективне плавання;
- г) кероване плавання.

Завдання 11. Здатність валюти даної країни обмінюватись на валюти інших країн за діючим обмінним курсом – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) паритет купівельної спроможності;
- б) монетний паритет;
- в) котирування;
- г) пряме котирування;
- д) фіксинг;
- е) режим валютного курсу;
- є) конвертованість;
- ж) зворотне котирування.

Завдання 12. На сьогоднішній день валютний курс гривні встановлюється на основі (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) торгів на міжбанківському валютному ринку України;
- б) операцій на Українській міжбанківській валютній біржі;
- в) інформації про купівлю-продаж валют на світовому валютному ринку;
- г) операцій на готівковому валютному ринку;
- д) операцій на ринку валютних капіталів.

Завдання 13. Співвідношення усіх фактичних платежів, здійснюваних даною країною іншим країнам та всіх надходжень, отриманих нею із-за кордону за певний період часу – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) платіжний баланс;
- б) сальдо платіжного балансу;
- в) дефіцит платіжного балансу;
- г) структура платіжного балансу;
- д) баланс поточних операцій;
- е) баланс операцій з капіталом і фінансовими інструментами.

Завдання 14. Розділ платіжного балансу, який містить інформацію про рух резервних активів офіційних органів даної країни – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) фінансовий рахунок;
- б) офіційні валютні резерви;
- в) рахунок операцій з капіталом;
- г) баланс операцій з капіталом і фінансовими інструментами;
- д) баланс поточних операцій.

Завдання 15. Балансовий підсумок визначеного набору зовнішньоекономічних операцій, здійснених за певний період часу – це (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) активне сальдо платіжного балансу;
- б) пасивне сальдо платіжного балансу;
- в) платіжний баланс;
- г) дефіцит платіжного балансу;
- д) сальдо платіжного балансу;
- е) структура платіжного балансу.

Завдання 16. Що з перерахованого нижче є внутрішніми факторами впливу на платіжний баланс (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) міжнародний рух капіталів що позначається на спрямованості фінансових потоків між країнами;
- б) рівень інфляції в країні, що позначається на конкурентоспроможності національних виробників та впливає на динаміку експортно-імпорتنих операцій;
- в) структура світової торгівлі, що впливає на попит на продукцію виробників різних країн;
- г) державні витрати і величина бюджетного дефіциту, що визначають масштаби державних запозичень, в тому числі і на зовнішніх ринках;
- д) структура національної економіки, що визначає частку експортно-орієнтованих підприємств;
- е) зміни у світовій валютній системі, що визначають вплив міжнародних валютно-кредитних відносин і організацій, які їх забезпечують на стан платіжних балансів різних країн;
- є) форс-мажорні обставини, що впливають на зовнішньоекономічні умови;
- ж) рівень міжнародної конкуренції, який визначає частку окремих країн у світовій економіці.

Завдання 17. Що з перерахованого нижче є зовнішніми факторами впливу на платіжний баланс (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) міжнародний рух капіталів що позначається на спрямованості фінансових потоків між країнами;
- б) рівень інфляції в країні, що позначається на конкурентоспроможності національних виробників та впливає на динаміку експортно-імпорتنих операцій;
- в) структура світової торгівлі, що впливає на попит на продукцію виробників різних країн;

- г) державні витрати і величина бюджетного дефіциту, що визначають масштаби державних запозичень, в тому числі і на зовнішніх ринках;
- д) структура національної економіки, що визначає частку експортно-орієнтованих підприємств;
- е) зміни у світовій валютній системі, що визначають вплив міжнародних валютно-кредитних відносин і організацій, які їх забезпечують на стан платіжних балансів різних країн;
- є) форс-мажорні обставини, що впливають на зовнішньоекономічні умови;
- ж) рівень міжнародної конкуренції, який визначає частку окремих країн у світовій економіці.

Завдання 18. Що з перерахованого нижче є економічними інструментами впливу на стан платіжного балансу (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) обов'язковий продаж валютної виручки експортерами;
- б) девальвація;
- в) ревальвація;
- г) концентрація валютних операцій в уповноважених банках;
- д) дисконтна політика;
- е) обмеження норм вивезення іноземної валюти резидентами і нерезидентами;
- є) дефляційна політика;
- ж) обмеження на купівлю-продаж валюти на внутрішньому валютному ринку.

Завдання 19. Що з перерахованого нижче є адміністративними інструментами впливу на стан платіжного балансу (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) обов'язковий продаж валютної виручки експортерами;
- б) девальвація;
- в) ревальвація;
- г) концентрація валютних операцій в уповноважених банках;
- д) дисконтна політика;
- е) обмеження норм вивезення іноземної валюти резидентами і нерезидентами;
- є) дефляційна політика;
- ж) обмеження на купівлю-продаж валюти на внутрішньому валютному ринку.

Завдання 20. Що з перерахованого нижче є компонентами офіційних золотовалютних резервів (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) іноземна валюта;
- б) норма обов'язкового резервування;
- в) операції на валютному ринку;
- г) резервна позиція в МВФ;
- д) SDR (спеціальні права запозичення);
- е) валютні інтервенції;
- є) кошти комерційних банків на рахунку у центральному банку;
- ж) золотий запас;
- з) валютні депозити юридичних та фізичних осіб;
- и) готівкові валютні заощадження населення.

Завдання 21. Що з перерахованого нижче є основними причинами необхідності формування офіційних золотовалютних резервів країни (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) забезпечення міжнародних торгово-економічних та фінансово-кредитних відносин, що здійснюються на рівні держав, належною кількістю платіжних засобів;
- б) накопичення необхідних ресурсів для інвестування економіки;
- в) покриття дефіциту державного бюджету;
- г) покриття дефіциту платіжного балансу;

- д) проведення центральним банком девізної політики;
- е) формування національного багатства;

Завдання 22. Диверсифікація офіційних золотовалютних резервів відноситься до (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) інструментів грошово-кредитної політики;
- б) загальних інструментів валютної політики;
- в) спеціальних інструментів валютної політики;
- г) інструментів девальвації і ревальвації національної валюти;
- д) інструментів загальноекономічної політики;
- е) інструментів зовнішньоекономічної політики.

Завдання 23. Що з перерахованого нижче є головними завданнями диверсифікації офіційних золотовалютних резервів (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) мінімізація валютних ризиків;
- б) підвищення ліквідності центрального банку;
- в) забезпечення стійкості вітчизняної банківської системи;
- г) оптимізація структури національного багатства;
- д) забезпечення відповідності резервів структурі зовнішньоторгового обороту.

Завдання 24. Що з перерахованого нижче є факторами впливу на обсяги офіційних золотовалютних резервів (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) масштаби зовнішньоекономічних операцій;
- б) попит на кредитні ресурси всередині країни;
- в) сальдо платіжного балансу;
- г) величина зовнішнього боргу країни;
- д) величина дефіциту державного бюджету;
- е) політична ситуація;
- є) темпи інфляції;
- ж) динаміка руху капіталів і кредитів.

Завдання 25. Що з перерахованого нижче є факторами впливу на склад та структуру офіційних золотовалютних резервів (виберіть правильні варіанти відповідей):

- а) ступінь доларизації економіки;
- б) динаміка обмінних курсів резервних валют на світових валютних ринках;
- в) угоди та домовленості в рамках МВФ та інших міжнародних валютно-кредитних організацій;
- г) показники економічного розвитку країн-емітентів резервних валют;
- д) величина зовнішнього боргу країн-емітентів резервних валют;
- е) рівень розвитку строкового сегменту національного валютного ринку;
- є) кон'юнктура на світових ринках золота;
- ж) особливості митно-тарифної політики країни.

Завдання 26. До валютних операцій, які підлягають ліцензуванню, належать (виберіть правильні варіанти відповіді):

- а) відкриття кореспондентських рахунків в уповноважених банках України;
- б) залучення та розміщення іноземної валюти на міжнародних ринках;
- в) залучення та розміщення іноземної валюти на валютному ринку України;
- г) неторговельні операції з валютними цінностями;
- д) усі перелічені вище операції.

Завдання 27. Основними формами організації міжнародних розрахунків є наступні (виберіть правильні варіанти відповіді):

- а) інкасо;

- б) платіжне доручення;
- в) платіжна вимога-доручення;
- г) акредитив;
- д) відкритий рахунок.

Завдання 28. Моментом здійснення авансового платежу на користь іноземного партнера вважається (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) дата списання коштів з валютного рахунку резидента;
- б) дата зарахування коштів на рахунок партнера;
- в) дата отримання банківського кредиту на здійснення платежу.

Завдання 29. Суб'єктами міжбанківського валютного ринку України є (виберіть правильні варіанти відповіді):

- а) Національний банк України;
- б) підприємства, установи й організації;
- в) комерційні банки;
- г) фізичні особи – нерезиденти;
- д) фізичні особи – резиденти.

Завдання 30. Обов'язковий продаж валютної виручки експортерами в Україні передбачає (виберіть правильний варіант відповіді):

- а) продаж 100% валютних надходжень;
- б) продаж 50% валютних надходжень;
- в) продаж 30% валютних надходжень;
- г) продаж 20% валютних надходжень;
- д) відмінено в Україні.

Завдання 31. Які різновиди валютних операцій дозволяється здійснювати на міжбанківському валютному ринку України (виберіть правильні варіанти відповіді):

- а) операції “спот”;
- б) операції “форвард”;
- в) операції “своп”;
- г) ф'ючерсні операції;
- д) опціонні операції.

ПЕРЕЛІК ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ПИТАНЬ

1. Поняття валюти і валютних відносин.
2. Сутність валютної політики, її стратегічні цілі.
3. Сутність валютної політики, її тактичні цілі.
4. Характеристика основних елементів валютної політики.
5. Сутність валютної політики та форми її реалізації.
6. Інституційні засади реалізації валютної політики.
7. Суб'єкти валютної політики. Основні функції органів державного регулювання валютної сфери в Україні.
8. Об'єкти валютної політики. Поняття валютного обороту і валютних цінностей.
9. Механізм реалізації валютної політики. Види валютної політики.
10. Характеристика нормативних та регулятивних заходів реалізації валютної політики держави.
11. Поточна валютна політика, її основні цілі та форми реалізації.
12. Довгострокова валютна політика: особливості цільового спрямування та форм реалізації.
13. Валютна система як основа реалізації валютної політики.

14. Національна валютна система як основа проведення поточної валютної політики: суть та зміст елементів.
15. Міжнародна валютна система як основа проведення довгострокової валютної політики: суть та елементи.
16. Розвиток валютної системи та його вплив на економіку і валютну політику.
17. Центральний банк як головний орган валютного регулювання країни.
18. Повноваження Національного банку України у сфері валютного регулювання згідно чинного законодавства.
19. Валютна політика як елемент грошово-кредитної політики центрального банку. Кінцеві і проміжні цілі грошово-кредитної політики, її основні типи.
20. Характеристика загальних інструментів реалізації валютної політики центрального банку.
21. Дисконтна політика (політика облікової ставки). Внутрішньо- та зовнішньоекономічні наслідки реалізації.
22. Політика обов'язкових резервів, її вплив на валютну сферу.
23. Політика відкритого ринку, її основні елементи та роль у регулюванні валютних відносин.
24. Спеціальні інструменти реалізації валютної політики: характеристика основних видів та об'єктів їхнього впливу.
25. Поняття девізної політики. Механізм проведення валютних інтервенцій центрального банку.
26. Диверсифікація офіційних валютних резервів як спеціальний інструмент проведення валютної політики.
27. Управління режимом валютного курсу - спеціальний інструмент валютної політики.
28. Девальвація і ревальвація національної валюти, їх наслідки для зовнішньоекономічної діяльності та внутрішнього грошового обігу.
29. Подвійний валютний ринок як спеціальний інструмент валютної політики.
30. Вибір стратегії валютної політики у формі таргетування. Режими таргетування.
31. Теоретичні засади вибору стратегії валютної політики: кейнсіанська теорія.
32. Теоретичні засади вибору стратегії валютної політики: монетаристська теорія.
33. Валютна політика Національного банку України: характеристика основних етапів реалізації в Україні.
34. Поняття обмінного курсу як елемента валютної політики.
35. Валютно-курсова політика та основні фактори, що визначають необхідність її проведення.
36. Економічна суть обмінного курсу та характеристика його основних видів.
37. Основні фактори, що впливають на величину валютного курсу. Характеристика кон'юнктурних факторів впливу на обмінний курс.
38. Основні фактори, що впливають на величину валютного курсу. Характеристика структурних факторів впливу на обмінний курс.
39. Форми реалізації валютно-курсової політики: характеристика основних режимів курсоутворення.
40. Характеристика фіксованого режиму курсоутворення, його основні види.
41. Характеристика плаваючого режиму курсоутворення, його основні види.
42. Визначення умов конвертованості національної валюти як необхідний елемент валютно-курсової політики.
43. Характеристика теорії паритету купівельної спроможності.
44. Характеристика теорії паритету процентних ставок.
45. Характеристика теорії платіжного балансу.
46. Валютно-курсова політика Національного банку України.
47. Поняття і необхідність складання платіжного балансу.
48. Структура платіжного балансу, характеристика його основних рахунків.
49. Принципи формування платіжного балансу.

50. Сальдо платіжного балансу як мета валютної політики.
51. Фактори, що впливають на платіжний баланс країни.
52. Вплив валютної політики на стан платіжного балансу.
53. Політика обмінного курсу і рівновага платіжного балансу.
54. Особливості платіжного балансу України.
55. Поняття, необхідність формування офіційних золотовалютних резервів країни.
56. Структура офіційних золотовалютних резервів та роль окремих їх елементів.
57. Управління офіційними золотовалютними резервами центральним банком.

ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Валютна політика» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;
- презентації результатів виконання завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КППЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- екзамен.

Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Валютна політика» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 (ректорська контрольна робота)	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КППЗ)	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85–89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	Задовільно	D (задовільно)
60–64		E (достатньо)
35–59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

«Відмінно» (90-100 балів) – студент добре розуміє суть валютної політики як економічної категорії; може обґрунтувати необхідність економічної політики держави, показати роль держави у регулюванні економічних процесів; детально охарактеризувати завдання зовнішньоекономічної політики; може дати детальну характеристику стратегічних і тактичних цілей валютної політики, вміє обґрунтувати вибір її пріоритетів у ринкових умовах; може ґрунтовно охарактеризувати суб'єктів та об'єктів валютної політики у ринковій економіці; детально характеризує нормативні та регулятивні заходи реалізації валютної політики держави; вміє охарактеризувати валютну систему як основу реалізації валютної політики; дає чітку оцінку національній валютній системі, називаючи та

розкриваючи суть її елементів, а також міжнародної валютної системи; дає детальну характеристику центральному банку як головному органу валютного регулювання у ринковій системі господарювання; розкриває суть і функції центрального банку в ринковій економіці; може ґрунтовно сформулювати повноваження Національного банку України у сфері валютного регулювання; вміє виділити основні спільні риси валютної і грошово-кредитної політики; детально характеризує загальні та спеціальні інструменти реалізації валютної політики; вміє пояснити механізм реалізації стерилізації, а також вплив девізної політики і операцій із стерилізації на структуру валютних резервів центрального банку; може ґрунтовно сформулювати теоретичні засади вибору стратегії валютної політики; чітко пояснює суть обмінного курсу; дає повну характеристику основним режимам курсоутворення, розкриває основні теоретичні концепції регулювання обмінного курсу; може показати вплив валютної політики на стан платіжного балансу; може детально охарактеризувати структуру платіжного балансу, оцінити фактори, що впливають на його стан, а також пояснити особливості побудови платіжного балансу України; може детально розкрити суть політики валютних обмежень; чітко пояснює поняття та призначення офіційних золотовалютних резервів. Крім цього, студент добре вміє диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання, вміло застосовує правила, методи, принципи, закони у конкретних ситуаціях, може з високою точністю інтерпретувати схеми, графіки, діаграми, чітко встановлює різницю між причинами і наслідками, глибоко аналізує, оцінює факти, події та обґрунтовано прогнозує очікувані результати від прийнятих рішень.

«Добре» (75-89 балів) – студент розуміє суть валютної політики як економічної категорії, може розкрити організаційні основи валютної політики, а саме, обґрунтувати необхідність державної економічної політики, дати визначення валютної політики, її стратегічних і тактичних цілей, може дати характеристику суб'єктів валютної політики, назвати об'єкти, охарактеризувати валютну систему та її елементи; може пояснити організаційні засади, що визначають можливості центрального банку з проведення валютної політики; охарактеризувати кінцеві та проміжні цілі грошово-кредитної політики центрального банку; назвати та дати коротку характеристику загальних та спеціальних інструментів реалізації валютної політики; сформулювати основні положення теоретичних засад вибору стратегії валютної політики; дати визначення обмінного курсу та охарактеризувати його основні види; може назвати фактори впливу на обмінний курс; охарактеризувати фіксований та плаваючий валютні курси, сформулювати основні теоретичні концепції регулювання обмінного курсу; може розкрити суть платіжного балансу, принципи його складання; може дати характеристику валютним обмеженням як основного елемента валютної політики в Україні; охарактеризувати функції, склад і структуру золотовалютних резервів. Крім цього, студент вміє диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання, застосовує правила, методи, принципи, закони у конкретних ситуаціях, може достатньо точно інтерпретувати схеми, графіки, діаграми, встановлює різницю між причинами і наслідками, аналізує, оцінює факти, події та прогнозує очікувані результати від прийнятих рішень, викладає матеріал досить логічно, послідовно.

«Задовільно» (60-74 бали) – студент розуміє суть валютної політики, може назвати її елементи, може охарактеризувати суб'єкти та об'єкти валютної політики; може перерахувати елементи національної та міжнародної валютної системи; розкрити суть та функції центрального банку; назвати кінцеві та проміжні цілі грошово-кредитної політики, її основні типи; може перерахувати загальні та спеціальні інструменти реалізації валютної політики; дати визначення обмінного курсу, перерахувати його види; може охарактеризувати основні режими курсоутворення; сформулювати основні теоретичні концепції регулювання обмінного курсу; назвати принципи складання платіжного балансу. Крім цього, студент не завжди вміє диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання, рідко застосовує правила, методи, принципи, закони у конкретних ситуаціях, не завжди може достатньо точно інтерпретувати схеми, графіки, діаграми, не завжди встановлює різницю між причинами і наслідками, слабо аналізує, оцінює факти, події та не досить вміло прогнозує очікувані результати від прийнятих рішень, викладає матеріал не завжди логічно, послідовно.

«Незадовільно» (нижче 60 балів) – студент не в змозі розкрити організаційних основ валютної політики, не може дати визначення валютної політики, не може охарактеризувати її стратегічні і тактичні цілі; не в змозі назвати суб'єкти та об'єкти валютної політики, елементи валютної системи; не розуміє суті і функцій центрального банку в ринковій економіці; не може назвати загальні та спеціальні інструменти реалізації валютної політики; не володіє поняттям обмінного курсу; не може розкрити основні режими курсоутворення та сформулювати основні теоретичні концепції регулювання обмінного курсу; не може охарактеризувати структуру платіжного балансу. Крім цього, студент не вміє диференціювати, інтегрувати та уніфікувати знання, не застосовує правила, методи, принципи, закони у конкретних ситуаціях, не може інтерпретувати схеми, графіки, діаграми, не встановлює різниці між причинами і наслідками, не аналізує та не оцінює факти, події та не прогнозує очікувані результати від прийнятих рішень, викладає матеріал нелогічно, непослідовно.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7.12.2000 р. №2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.1991 р. №959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
3. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. №679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
4. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 5.04.2001 р. №2346-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index>
5. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018 р. №2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19>
6. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні / Затверджена Постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. №368/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>
7. Дзюблук О. В. Валютна політика: Підручник. Затверджено МОН. Київ, 2007. 422 с.
8. Красавина Л. Н. Международные валютно-кредитные отношения. М.: Юрайт, 2014. 543 с.
9. Офіційний сайт Асоціації українських банків. URL: <http://www.aub.com.ua>
10. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
11. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>
12. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Додаткові:

13. Ahmed K. The global impact of the US interest rate rise. URL: <http://www.bbc.com/news/business-35114973>
14. Dzyublyuk O. Unconventional Measures of Monetary Policy: Experience of the Federal Reserve System of the United States. Journal of European Economy. 2017. Vol.16. №3 (62). P. 34-364.
15. Fernandez A., Klein M, Rebucci A., Schindler M., Uribe M. Capital Control Measures: A New Dataset, IMF Working Paper WP/15/80. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2015/wp1580.pdf>.
16. Kaletsky A. What a US interest rate rise really means for the dollar. URL: <http://www.theguardian.com/business/2015/nov/17/what-a-us-interest-rate-rise-really-means-for-the-dollar>.
17. World Bank Indicators. URL: <http://data.worldbank.org/indicator#topic-15>
18. World Economic Outlook Database [WEO]. URL: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/>

19. Галіцейська Ю. Співробітництво України зі Світовим банком: міжнародні аспекти та вітчизняні реалії. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. №8. С.118-122.
20. Галіцейська Ю., Леськів О. Сучасні тенденції розвитку валютного ринку України. *Світ фінансів*. Випуск 2. 2014. С. 78-88.
21. Дзюблюк О. В. Аналіз впливу валютної політики НБУ на розгортання системної банківської кризи. Системна криза банківського сектору в Україні і стратегія її подолання: монографія / за ред. С. М. Аржевітіна, Т. Є. Унковської. К.: КНЕУ, 2017. С. 121-136.
22. Дзюблюк О. В. Валютна політика як фактор макроекономічної стабілізації. *Фінанси України*. 2016. № 11. С. 33-51.
23. Дзюблюк О. Валютно-курсові аспекти антикризової економічної політики. *Банківська справа*. 2017. № 4. С. 14-33.
24. Дзюблюк О. Еволюція ролі золота у сучасній монетарній системі. *Банківська справа*. 2020. № 1. С. 3-25.
25. Дзюблюк О. Ефективність управління офіційними золотовалютними резервами. *Перспективи розвитку банківської системи у глобальному фінансовому середовищі* : збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової інтернет-конференції. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. С. 21-26.
26. Дзюблюк О. Монетарна політика як ключовий важіль реалізації антикризових заходів в економіці. *Банківська справа*. 2017. № 2. С. 3-26.
27. Дзюблюк О. Проблеми інфляційного таргетування в сучасній економіці. *Світ фінансів*. 2015. Вип. 2. С. 7-18.
28. Дзюблюк О. Стратегічні орієнтири монетарної політики в умовах фінансової глобалізації. *Банківська справа*. 2015. №3. С.3-21.
29. Мироненко Г.В. Трансформаційні процеси валютної політики в країнах ЦСЄ в умовах євроінтеграції. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 15, серпень. С. 56-60.
30. Прімерова О. К., Янчук В. О. Особливості монетарної політики в Україні на сучасному етапі. *Ефективна економіка*. 2017. № 10. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5797>
31. Стратегія монетарної політики Національного банку України. Рішення Ради Національного банку України № 37-рд від 13.07.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr037500-18>
32. Трансформація банківської системи у контексті глобалізаційних викликів : монографія / О. В. Дзюблюк, Г. Р. Балянт, Ю. М. Галіцейська [та ін.] ; за ред. О. В. Дзюблюка. Відень : PremierPublishing, 2018. 354 с.